

Burgerkracht

Onderzoek naar kenmerken van sleutelfiguren in de gemeente Borsele

---

Studenten: Elise Epker (64848), Liza Kint (64451), Tessa de Koeijer (62817) en Kirsten Kaland (63109)

Onderwijsinstelling: HZ University of Applied Sciences

Cursus: Projectmanagement (CU14998)

Begeleidende docenten: Door Jakobsen en Leontine van den Hooven

Opdrachtgever: GGD Zeeland

Contactpersoon: Leonie Ernst

Projectnummer: 17

Datum van uitgave: 7 januari 2015

Plaats van uitgave: Vlissingen

Burgerkracht

Onderzoek naar kenmerken van sleutelfiguren in de gemeente Borsele

Studenten: Elise Epker (64848), Liza Kint (64451), Tessa de Koeijer (62817) en Kirsten Kaland (63109)

Onderwijsinstelling: HZ University of Applied Sciences

Cursus: Projectmanagement (CU14998)

Begeleidende docenten: Door Jakobsen en Leontine van den Hooven

Opdrachtgever: GGD Zeeland

Contactpersoon: Leonie Ernst

Projectnummer: 17

Datum van uitgave: 7 januari 2015

Plaats van uitgave: Vlissingen

Voorwoord

Voor u ligt het rapport over een onderzoek in het kader van het project Zorgzame Dorpen Borsele in opdracht van GGD Zeeland. Het onderzoek gaat over de totstandkoming van burgerkracht in de gemeente Borsele. Het spitst zich toe op de kenmerken van de sleutelfiguren die diverse projecten hebben opgezet binnen twee kernen van de gemeente Borsele.

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van GGD Zeeland en in samenwerking met gemeente Borsele. Het onderzoek was uitvoerig en erg leerzaam voor ons. Uiteindelijk hebben we antwoorden gekregen op onze onderzoeksvraag.

Bij deze willen wij onze begeleiders, Door Jakobsen, Leontine van den Hooven en Leonie Ernst bedanken voor de fijne begeleiding en ondersteuning tijdens dit project. Daarnaast willen wij natuurlijk alle respondenten hartelijk bedanken voor hun bijdrage.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Elise Epker, Liza Kint, Tessa de Koeijer en Kirsten Kaland
Januari 2015

Samenvatting

In het kader van het project Zorgzame Dorpen van de gemeente Borsele is een onderzoek uitgevoerd naar eigenschappen van sleutelfiguren die bijdragen aan het succes van burgerinitiatieven. De aanleiding voor dit onderzoek is de komst van de participatiesamenleving en de noodzaak dat burgers steeds meer zorgtaken van de overheid gaan overnemen.

De onderzoeksvraag luidt: *Welke factoren (ideeën en capaciteiten) bepalen de invloed van een sleutelfiguur in een dorp en bij de gemeente op het mobiliseren van burgerkracht in een dorp? Welke factoren hebben tot een succes geleid?*

Het onderzoek is uitgevoerd door studenten van de HZ University of Applied Sciences in samenwerking met GGD Zeeland. Door middel van interviews met sleutelfiguren uit twee kernen en van de gemeente Borsele is vastgesteld welke factoren volgens respondenten relevant zijn voor het succes. De interviews zijn gevoerd onder zeven sleutelfiguren uit Lewedorp en Ellewoutsdijk en vijf sleutelfiguren van de gemeente Borsele.

Uit het onderzoek is gebleken dat een grote meerderheid van de sleutelfiguren van de dorpen een leeftijd hebben van 60 jaar en ouder en langere tijd in het dorp wonen. Daarnaast bleek dat ze of een sociaal beroep hebben uitgeoefend of langere tijd vrijwilligerswerk hebben uitgevoerd. Deze respondenten gaven aan dat doorzettingsvermogen, betrokkenheid, een ander willen helpen, sociaal zijn en samenwerken belangrijke eigenschappen zijn van een sleutelfiguur.

Bij de sleutelfiguren van de gemeente kwam naar voren dat in hun rol enthousiasme en mensen willen helpen belangrijke kwaliteiten zijn. Daarnaast is het voor de samenwerking tussen burgers en de gemeente van belang dat de gemeente helder is in de noodzaak van het project Zorgzame Dorpen Borsele. Duidelijke communicatie is hierin van essentieel belang.

Deze resultaten kunnen gebruikt worden om de successen in de kernen Lewedorp en Ellewoutsdijk ook mogelijk te maken in de andere kernen van gemeente Borsele.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting.....	4
Inhoudsopgave	5
1. Inleiding	1
2. Theoretisch kader	2
2.1 Kernbegrippen	2
2.2 Theorie	2
3. Methode	5
3.1 Strategie.....	5
3.2 Steekproef/populatie	5
3.3 Vooronderzoek	5
3.4 Onderzoeksinstrument.....	5
3.5 Ethische aspecten.....	5
3.6 Betrouwbaarheid en validiteit	6
3.7 Dataverwerking	6
4. Resultaten	6
4.1 Inleiding.....	6
4.2 Sleutelfiguren.....	6
4.3 Gemeente	8
5. Discussie	11
5.1 Analyse resultaten	11
5.2 Verbanden leggen tussen thema's/topics	11
5.3 Koppeling theoretisch kader	12
6. Conclusie.....	13
7. Aanbevelingen	15
Bijlage 1 Topiclijst sleutelfiguren uit het dorp	17
Bijlage 2 Topiclijst ambtenaren en wethouder	18

1. Inleiding

“Social entrepreneurs pave avenues of opportunity for those who would, otherwise, be locked into lives without hope¹.” (Skoll world forum, 2014) Dit citaat geeft goed aan welke belangrijke rol sleutelfiguren spelen in sociale gemeenschappen. Door de komst van de participatiesamenleving zal een groter beroep worden gedaan op zulke sleutelfiguren. Sociale hulpverlening zal in mindere mate worden aangeboden en gefinancierd, waardoor mensen steeds meer zelf met initiatieven moeten komen. Deze ontwikkeling is de directe aanleiding tot dit onderzoek.

Het onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van het project Zorgzame Dorpen van de gemeente Borsele. Het project komt voort uit het project Duurzaam Diekendamme. Dit project is ontstaan nadat bekend is geworden dat er in verschillende dorpen in de gemeente Borsele inwoners bezig zijn met plannen op gebied van wonen, zorg en welzijn.

Dit onderzoek is relevant, omdat door de participatiesamenleving burgerkracht steeds meer centraal gaat staan. Mensen gaan steeds meer samenwerken en bij een samenwerking zijn er vaak één of meerdere sleutelfiguren betrokken. In dit onderzoek wordt gezocht naar de factoren die de invloed bepalen van een sleutelfiguur op het mobiliseren van burgerkracht in een dorp en welke factoren er tot een succes hebben geleid.

Centraal staat in dit onderzoek de vraag:

Welke factoren (ideeën en capaciteiten) bepalen de invloed van een sleutelfiguur in een dorp en bij de gemeente op het mobiliseren van burgerkracht in een dorp? Welke factoren hebben tot een succes geleid?

Door middel van dit onderzoek wordt er een duidelijk overzicht geleverd van de verschillende factoren die van invloed zijn geweest bij de sleutelfiguur in een dorp en bij de gemeente op het mobiliseren van burgerkracht in een dorp. Wanneer die factoren vastgesteld zijn, kunnen die factoren wellicht ook in andere dorpen tot een succes leiden.

Het tijdsbestek van dit onderzoek is vijf maanden. In april 2015 zal er een sfeerimpressiefilm van dit onderzoek getoond worden aan de gemeenteraad. In januari zal het onderzoeksrapport af zijn en zal deze gepresenteerd worden aan de begeleidende docenten vanuit de HZ, Door Jacobsen en Leontine van de Hooven, en de opdrachtgever vanuit GGD Zeeland, Leonie Ernst.

In het volgende hoofdstuk wordt het theoretisch kader besproken, waarin de begrippen en definities worden weergegeven. Vervolgens wordt in het derde hoofdstuk de onderzoeks- methode toegelicht. Hierin wordt de strategie, steekproef/populatie, vooronderzoek, en onderzoeksinstrument besproken. Daarnaast worden er ethische aspecten, betrouwbaarheid, validiteit en dataverwerking beschreven. In hoofdstuk vier worden de resultaten getoond die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen. In hoofdstuk vijf wordt de discussie hierover weergegeven en vervolgens wordt in hoofdstuk zes de conclusie van het onderzoek weergegeven. Ten slotte worden er aanbevelingen gedaan in hoofdstuk zeven.

---

¹ Vrij vertaald als ondernemende mensen banen de weg vrij voor diegene die anders opgesloten blijven in een leven zonder hoop.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste begrippen besproken en wordt een verdieping gedaan op de theorie.

2.1 Kernbegrippen

In dit project zullen de volgende begrippen centraal staan:

Burgerkracht: burgerkracht is een van de hoofdbegrippen die een belangrijke rol zal spelen in dit onderzoek. Onder burgerkracht wordt het vermogen van burgers verstaan om op eigen initiatief, maar zo nodig met hulp van de overheid, instellingen of ondernemingen, sociale en maatschappelijke problemen aan te pakken en gezamenlijk zorg te dragen voor een gezonde en veilige woonomgeving.

Sleutelfiguren: dit is een begrip dat voorafgaand aan het onderzoek nog vrij onduidelijk was. De sleutelfiguren kunnen om te beginnen omschreven worden als personen die van belang zijn geweest bij het opbouwen van een sterk buurtnetwerk. Zij worden sleutelfiguren genoemd, omdat zij kunnen worden gezien als degenen die “de deur naar het sterke buurtnetwerk hebben geopend”. Door deze personen te interviewen zal steeds duidelijker worden welke rol zij precies in dit proces spelen of gespeeld hebben. In wetenschappelijke artikelen wordt in dit kader gesproken over sociaal entrepreneurschap. Dit begrip wordt in paragraaf 2.2 verder uitgewerkt.

Maatschappelijke problemen: in Nederland spelen er tal van maatschappelijke problemen die van invloed kunnen zijn op de leefbaarheid en veiligheid in buurten. Zo wordt de huidige economische status in ons land door veel mensen als een probleem ervaren, denk hierbij aan de economische crisis die op veel mensen invloed heeft of heeft gehad. Ook in de gezondheidszorg en sociale zekerheid kunnen maatschappelijke problemen voorkomen. Verder kunnen minderheden, criminaliteit en politiek ook als sociale problemen ervaren worden. Vaak staan verschillende maatschappelijke problemen met elkaar in verbinding en bestaat er wederzijdse beïnvloeding. Hieronder worden de onderwerpen weergegeven die door de bevolking in 2010 en 2012 het meest als maatschappelijke problemen gezien werden.

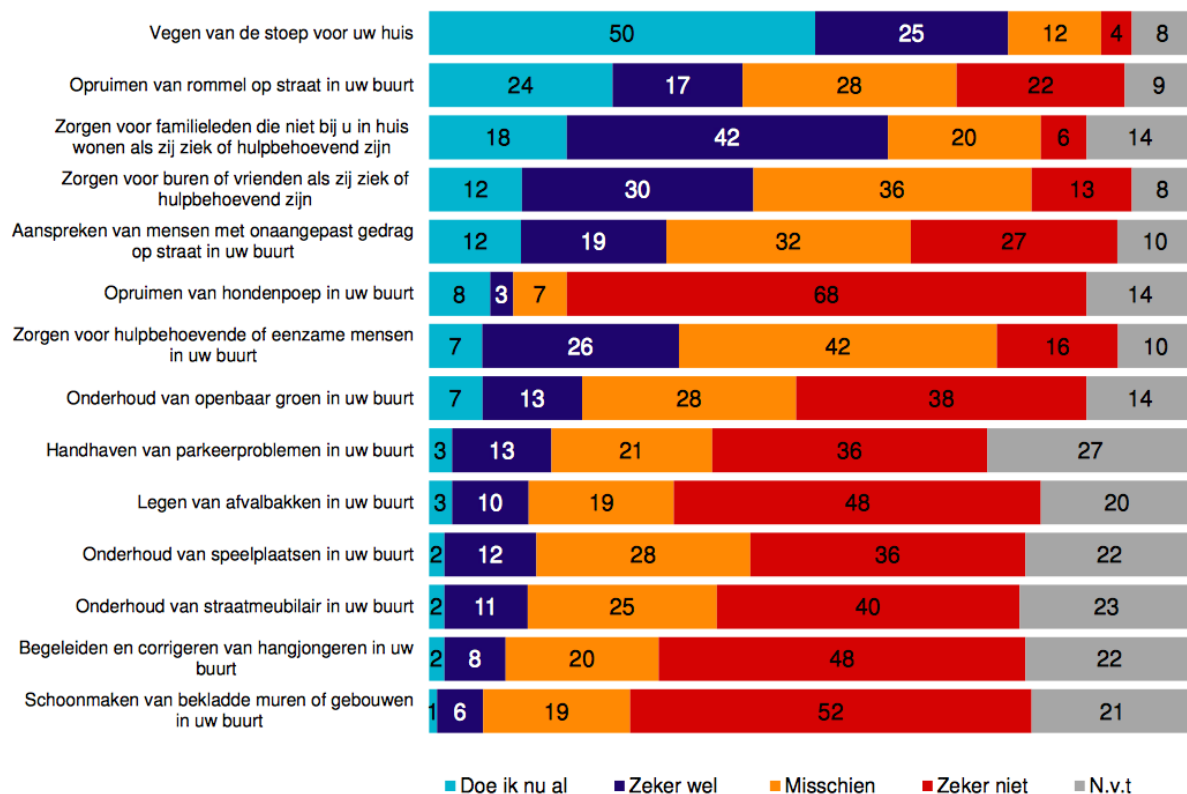
(Belangstelling voor maatschappelijke problemen, 1971-2012, 2013)

2.2 Theorie

In een eerder stadium is er al onderzoek ((van der Meer, Thissen, Droogleever Fortuijn, van der Tak, & van der Wouw, 2008) gedaan naar de sociale draagkracht van de dorpen van gemeente Borsele. In dat onderzoek is naar voren gekomen dat de sociale infrastructuur van een dorp en de leefbaarheid

vanuit de beleving van de bewoners met elkaar samenhangen. Daarnaast kwam als conclusie naar voren dat de woonomgevingkenmerken, dorpsactiviteiten, verenigingsleven en de voorzieningen in het dorp bijdragen aan de beleving van de leefbaarheid. Met betrekking tot de dorpsbinding is aangetoond dat bij dorpen die een afnemend voorzieningenniveau hebben, zij meer succesvol zijn als er een hoge mate van lokale betrokkenheid is. (van der Meer, Thissen, Droogleever Fortuijn, van der Tak, & van der Wouw, 2008)

Uit onderzoek is gebleken dat er een groei mogelijk is op het gebied van zelfredzaamheid. Vele burgers helpen familie, vrienden of buren al bij kleine niet-structurele klusjes. Het onderzoek zegt dat er een groter deel is dat wil helpen, maar wat nu nog niet gebeurt. Dit is een positief toekomstbeeld. Hieronder staat een grafiek afkomstig uit dit onderzoek met daarin de mate waarin burgers bereid zijn een bepaalde activiteit te doen.

Figuur 1 Mate van bereidheid een activiteit te doen

(Kanne, van den Berg, & Albeda, 2013)

Zoals al werd genoemd in paragraaf 2.1 wordt het begrip sleutelfiguren gekoppeld aan het begrip sociaal ondernemerschap ofwel sociaal entrepreneurschap. Onder sociaal entrepreneurs worden burgers gezien die als *change makers* denken en handelen om samen met anderen maatschappelijke veranderingen te realiseren. (Sterk, Specht, & Walraven, 2013)

Volgens Ashoka, een internationale organisatie van sociaal ondernemers, zijn belangrijke kwaliteiten van een sociaal ondernemer, creativiteit, toewijding en betrouwbaarheid. (Ashoka innovators for the public, 2014)

In een artikel van Movisie wordt ook gesproken over samenwerking als belangrijke kwaliteit voor sociaal ondernemen. Marguerite Evenaar zegt hierin: ‘Samenwerking houdt verband met transparantie, openheid en het besef dat je samen sterker staat. Kennis delen is een belangrijke winst bij samenwerken.’ (Movisie, 2014)

Uit het Werkboek 'Co-regisseren' in een zelfredzame gemeenschap blijkt dat succesvolle sleutelfiguren door velen gekend moeten zijn en zich moeten inzetten voor de lokale verbondenheid. Daarnaast zijn er ook enkele voorwaarden en competenties die bij een burger aanwezig moeten zijn om hem in te zetten in een zelfredzame gemeenschap. In het werkboek worden de voorwaarden genoemd als of de burger voldoende tijd beschikbaar heeft en of er weinig tot geen kosten of moeite aan de voorbereiding gekoppeld zijn. De competenties waarover gesproken wordt, zijn of de burger de juiste informatie, kennis en ervaring heeft en of hij over de nodige vaardigheden en attitudes beschikt. De vaardigheden en attitudes die van toepassing kunnen zijn op dit onderzoek zijn taak- en doelgericht te werk gaan, het vermogen tot coping², voldoende zelfvertrouwen, inleving, het tonen van veerkracht, oordeelsvorming, opmerkzaamheid en vooral het vermogen om als teamspeler samen te werken.

In het werkboek wordt ook een persoonlijk profiel opgesteld van een derde partij die in deze studie nuttig kan zijn, omdat de gemeente fungeert als derde partij. Zij moeten verschillende kwaliteiten in huis hebben om de samenwerking zo succesvol mogelijk te maken. Een factor van succes is dat de derde partij georganiseerd te werk gaat, waarbij flexibiliteit en aanpassingsvermogen essentieel zijn. Daarbij komt snel denken, initiatief nemen en probleemoplossend werken ook van pas. Daarnaast wordt van de derde partij verwacht dat ze kennis en ervaring heeft met betrekking tot participatieve³, samenwerkende, vernieuwende netwerken en kunnen ze kwalitatieve begeleiding en hulp bij het onderzoek aanbieden. Een laatste belangrijke eigenschap van een derde partij is om een voorbeeldfunctie te zijn voor de gewenste samenwerking tussen burgers en zorgprofessionals. (Fundter, de Bruin, Schippers-Vastrick, & De Seranno, 2013)

---

² Coping is een begrip uit de psychologie, waarmee de manier waarop iemand met problemen en stress omgaat wordt bedoeld. Het betreft de omgang met alle soorten voortdurende stressoren, zoals werkloosheid, echtscheiding, pijn of oorlog. Het Engelstalige begrip, dat ook in de Nederlandstalige literatuur gangbaar is, is afgeleid van to cope with (kunnen omgaan met of opgewassen zijn tegen iets).

³ Met participatieve netwerken worden netwerken bedoeld waarbij de deelnemers meedenken, meepraten en meebeslissen.

3. Methode

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethode verantwoord aan de hand van een aantal relevante aspecten.

3.1 Strategie

Dit onderzoek betreft een kwalitatief explorerende survey⁴. Hiervoor is gekozen, omdat er voorheen nog weinig tot geen informatie beschikbaar was met betrekking tot de onderzoeksvraag. Bij het maken van de topiclijst is rekening gehouden met vooraf verstrekte informatie van de opdrachtgever. Dit onderzoek is gerelateerd aan het project Zorgzame Dorpen Borsele. In dit rapport wordt er gefocust op de sleutelfiguren die hier een rol in hebben gespeeld of nu nog spelen. De verkregen informatie is door middel van dataordening verwerkt, alle informatie is per topic geordend.

3.2 Steekproef/populatie

In dit onderzoek is er niet zozeer sprake van een steekproef, omdat de onderzoekseenheden een vrij beperkt aantal betreft. Het gaat hier om de sleutelfiguren en kartrekkers met betrekking tot het project Zorgzame Dorpen Borsele, betreffende de dorpen Ellewoutsdijk en Lewedorp. Het resultaat van het onderzoek zal dus voldoende representatief zijn, omdat vrijwel alle betrokkenen geïnterviewd zijn. De onderzoekseenheden bestaan uit de sleutelfiguren en kartrekkers van het project Zorgzame Dorpen Borsele en deze zijn ook gelijk de respondenten die aan de interviews hebben deelgenomen.

3.3 Vooronderzoek

Als vooronderzoek heeft er een verdieping plaatsgevonden in het al bestaande project Zorgzame Dorpen Borsele. Er is onderzocht met welke activiteiten het project samenhangt en wat er al bereikt is. Er is vanuit de GGD al een vooronderzoek gedaan waarin wordt aangegeven waar de activiteiten in de dorpen over gaan en welke aspecten van invloed kunnen zijn op de successen van het project. Hier is gebruik van gemaakt door relevante onderwerpen op te nemen in de topiclijst en deze te verwerken in interviewvragen. Ook is de vooraf opgestelde topiclijst met de daarbij behorende interviewvragen getoetst bij buitenstaanders om vast te stellen of de vragen duidelijk en relevant waren. Aan de hand hiervan zijn aanpassingen gedaan.

3.4 Onderzoeksinstrument

Het onderzoeksinstrument waar in dit onderzoek gebruik van wordt gemaakt is het semigestructureerde interview. Het interview bestaat uit een vooraf opgestelde topiclijst met per topic een aantal vaststaande vragen. Het interview is afgenomen bij de sleutelfiguren en kartrekkers en aan de hand van hun antwoorden is er doorgevraagd om tot de gewenste informatie te komen. De topics en interviewvragen zijn vastgesteld aan de hand van vooronderzoek en gewenste informatie.

3.5 Ethische aspecten

De respondenten zijn van tevoren benaderd met de vraag of zij bereid waren om deel te nemen aan het interview. Zij konden op vrijwillige basis beslissen om dit wel of niet te doen. Op een na hebben alle respondenten toegezegd om deel te nemen aan het interview. Er wordt rekening gehouden met de privacy van de personen, zo zullen zij niet bij naam genoemd worden in het rapport. Voorafgaand aan de interviews is duidelijk gemaakt waar de informatie voor gebruikt zal worden en wat het doel van het onderzoek is. Ook is er toestemming gevraagd om tijdens het interview een geluidsopname te maken. Bovendien is het onderzoek zo integer en objectief mogelijk uitgevoerd. De onderzoekers

---

⁴ Een survey kan gedefinieerd worden als een onderzoeksmethode waarbij van de respondenten informatie wordt verkregen middels een vragenlijst of een interview.

zijn kritisch te werk gegaan en hebben zich niet laten leiden door meningen van anderen. Het onderzoek heeft geen nadelige effecten gehad op het welzijn van de respondenten en de respondenten zijn gelijkwaardig behandeld.

3.6 Betrouwbaarheid en validiteit

Er is vooronderzoek gedaan om basis informatie te verzamelen, voordat de interviews plaatsvonden. Dit vooronderzoek heeft er echter niet tot geleid dat er vooroordelen ontstonden. De interviewvragen waren objectief en konden door de respondenten vrij geïnterpreteerd worden. Ook is er rekening gehouden met de wensen van de respondenten, sommigen van hen wilden bepaalde informatie niet in het rapport hebben en dit is dus ook niet gebeurd. De interviews zijn ingegaan met een neutrale houding, zodat de respondenten vrij konden zijn in het delen van hun mening en zienswijze.

Voor advies en feedback is de topiclijst bekeken door een deskundige van onderzoeksgroep Resilient Deltas. Daarnaast is het gehele rapport tussentijds beoordeeld door de opdrachtgever en docentonderzoeker.

3.7 Dataverwerking

Bij het verwerken van de verkregen informatie heeft per topic een ordening plaatsgevonden. De informatie van de sleutelfiguren en kartrekkers is apart verwerkt, omdat zij vanuit verschillende invalshoeken bij het project betrokken zijn. Bovendien is er bij het interview met de ambtenaren en wethouders een andere topiclijst van toepassing dan bij de sleutelfiguren. Vanuit het vooronderzoek en de literatuur zijn er een aantal factoren naar voren gekomen die door middel van de topiclijst verwerkt zijn in de interviews. De verwachting van het onderzoek is om antwoord te krijgen welke van deze factoren van invloed zijn op de mate van burgerkracht die ontstaan is in de dorpen.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk zullen na een korte inleiding, de resultaten van de interviews met de sleutelfiguren en de ambtenaren en wethouders weergegeven worden per topic.

4.1 Inleiding

In de dorpen Ellewoutsdijk en Lewedorp zijn zeven sleutelfiguren geïnterviewd. Het project Zorgzame Dorpen Borsele wordt in ieder dorp anders aangepakt met verschillende kleine of grote projecten. Het project in Lewedorp wordt Burenhulp genoemd, in Ellewoutsdijk is dit Zorgzaam Ellewoutsdijk. Beide dorpen werken met een telefoon waar naar gebeld kan worden door mensen met hulpvragen. In Lewedorp wordt de telefoon iedere twee weken gerouleerd tussen de sleutelfiguren en in Ellewoutsdijk is er een sleutelfiguur die de telefoon bij zich houdt. In Ellewoutsdijk is er ook een Facebookpagina die door verschillende sleutelfiguren wordt beheerd. De dorpsbewoners kunnen met verschillende hulpvragen bij de Burenhulp of Zorgzaam Ellewoutsdijk terecht. De hulpvragen kunnen variëren van een stoepje schoonmaken tot een ritje naar de huisarts. Wanneer er in de onderstaande resultaten gesproken wordt over de projectbegeleider, betreft dit de projectbegeleider van Zorgzame Dorpen Borsele.

4.2 Sleutelfiguren

Achtergrond

De meerderheid van de sleutelfiguren heeft een leeftijd van boven de 60 jaar, ook hebben nagenoeg alle sleutelfiguren kinderen. Onder de sleutelfiguren van de dorpen zijn er vijf vrouwen en twee mannen. Uit de interviews is naar voren gekomen dat vrijwel alle respondenten een sociaal beroep uitoefenen of hebben uitgeoefend. *“Ik vind het contact met mensen en het zorgen voor anderen gewoon heel erg fijn.”* Wanneer dit niet het geval is, doet de persoon naast zijn beroep nog vrijwilligerswerk.

Project

Het merendeel van de sleutelfiguren geeft aan gevraagd te zijn door de projectbegeleider om deel te nemen aan dit project. In eerste instantie vonden veel respondenten dat men elkaar al genoeg hielp in de dorpen en dat een dergelijk project overbodig zou zijn. *“In een dorp doe je al dingen voor je burens, dorpsgenoten, daar is geen nieuw clubje voor nodig”*. De meerderheid had het gevoel dat het project hun werd opgelegd door de gemeente. Naderhand is gebleken dat er toch meer sociale cohesie is ontstaan met behulp van het project Zorgzame Dorpen. Een groot deel van de sleutelfiguren geeft aan dat dit project een zetje in de goede richting is geweest. Inwoners van de dorpen hebben door het project een groter eigen netwerk opgebouwd, waardoor er steeds minder hulpvragen komen. Er werd echter ook aangegeven dat er te weinig gebruik wordt gemaakt van de hulp die aangeboden wordt. Voor degenen die gebruik hebben gemaakt van de hulp, heeft het project goed uitgedaan, maar er kan nog veel meer gedaan worden. Zo zijn er waarschijnlijk nog veel meer mensen die hulp nodig hebben, maar die dit niet durven te vragen. Er zijn hulpaanbieders genoeg, maar er heerst een grote vraagverlegenheid. *“Ik had niet gedacht dat de drempel toch nog hoog zou zijn voor de mensen om te bellen.”* Verder werd er meerdere keren aangegeven dat de inwoners vaker aan het project herinnerd moeten worden.

Eigen netwerk

De sleutelfiguren wonen allemaal al gedurende een lange tijd in het dorp waar zij aan het project deelnemen, het varieert van 20 tot 47 jaar. Het grootste deel van de sleutelfiguren geeft aan dat zij lid zijn van één of meerdere verenigingen in het dorp. Wanneer dit niet het geval is, zijn zij vroeger lid geweest van een vereniging of zitten ze bijvoorbeeld in de dorpsraad. De meerderheid van de respondenten laat weten dat zij open staan voor anderen en dat zij via verschillende manieren bereikbaar zijn. Uiteraard zijn alle sleutelfiguren bereikbaar wanneer zij telefoondienst hebben (zie project Lewedorp), verder kunnen zij benaderd worden via de telefoon, mail of op straat.

Status in het dorp

Vrijwel alle sleutelfiguren geven aan dat zij door bewoners als een vertrouwd gezicht worden gezien in het dorp. Ook blijkt dat de sleutelfiguren vaak anderen helpen en dat veel mensen naar hen toe komen wanneer zij hulp nodig hebben. *“Mijn rol binnen het dorp is dat ik bereikbaar ben voor hulp en dat ik herkenbaar ben.”*

Motivatie

Gedurende het interviewproces zijn er verschillende motivaties naar voren gekomen. De beweegredenen verschillen per sleutelfiguur. Uit ieders verhaal kan wel opgemaakt worden dat ze graag andere mensen willen helpen. Verder vond de één het belangrijk om bij te dragen aan een plezierige woonomgeving en de ander vond het gewoonweg een nuttig project. Sommige sleutelfiguren stonden uit zichzelf op, en anderen zijn benaderd. *“Ik heb gelijk ja gezegd, omdat ik het fijn vind anderen te helpen waar dat nodig is”*.

Kwaliteiten en eigenschappen

Er zijn uit de interviews met de sleutelfiguren een aantal overeenkomende eigenschappen en kwaliteiten naar voren gekomen, maar er werden ook veel uiteenlopende aspecten benoemd. Zowel de overeenkomende als de verschillende kwaliteiten en eigenschappen zullen benoemd worden, omdat zij allemaal van belang zijn geweest voor de individuen.

In de onderstaande tabel zijn alle kwaliteiten die zijn genoemd weergegeven.

Kwaliteiten die meerdere malen genoemd werden	Kwaliteiten die een keer genoemd werden
Doorzettingsvermogen	Onderzoekend zijn
Betrokkenheid	Een groot netwerk hebben
Een ander willen helpen	Geduld hebben
Sociaal zijn	Rust behouden
Kunnen samenwerken	Iets te bieden hebben
Enthousiasme	Concrete hulp kunnen geven
	Kunnen sturen
	Contacten onderhouden
	Organiseren
	Combineren
	Eerlijkheid
	Anderen bij elkaar kunnen brengen
	Oplossingsgericht werken
	Elkaar de ruimte geven

Tegenslagen

In Ellewoutsdijk wordt de uitwerking van de Facebookpagina gezien als iets wat beter had gekund. De pagina heeft weinig leden en er wordt niet veel op gepost. Dit werd door de sleutelfiguren echter niet gezien als een tegenslag, omdat het alleen iets minder goed ging dan gewenst.

In Lewedorp werd de geringe rol van de gemeente als een tegenslag ervaren. De sleutelfiguren gaven aan dat ze meer steun, en met name financiële steun, van de gemeente hadden willen zien. Hier werd goed mee omgegaan door vol te houden en door te gaan. *“Volhouden is een belangrijke kwaliteit die ik heb ingezet. Dan maar later, maar het zal er komen.”*

Advies

Een van de sleutelfiguren gaf als advies mee om een team samen te stellen met mensen met verschillende kwaliteiten. Daarnaast was ook een advies gegeven aan de gemeente om beter naar de burger te luisteren.

4.3 Gemeente

Achtergrond

Bijna alle respondenten bekleden een functie binnen de gemeente. Een van de respondenten is benaderd door de gemeente en is gedurende het project projectbegeleider geweest. De leeftijden variëren tussen de 46 en 62 jaar. De respondenten vanuit de gemeente zijn allen vrouwen. Alle respondenten zijn betrokken in het decentralisatie proces, dat grotendeels verantwoordelijk is voor het oprichten van het project Zorgzame Dorpen.

Projecten

Het project is deels voortgekomen uit de veranderende rol van de overheid en het decentralisatieproces, maar ook de wedstrijd Duurzaam Diekendamme heeft hier een rol in gespeeld. Deze wedstrijd was erop gericht om de zorgzaamheid en duurzaamheid binnen de dorpen te vergroten. Vervolgens is het project Zorgzame Dorpen Borsele tot stand gekomen, die de burgerkracht in de dorpen moet vergroten. De dorpen hebben de vrijheid om burgerinitiatieven op te zetten die de gemeente ondersteunt en faciliteert.

De rollen die de respondenten in dit project gespeeld hebben, verschillen per persoon. Er zijn een aantal respondenten direct betrokken geweest bij het project, doordat zij contact hebben onderhouden met de sleutelfiguren en langs zijn gegaan in de dorpen. Anderen waren minder direct

betrokken bij het project, doordat zij het indirect aanstuurden. De projectbegeleider heeft de sleutelfiguren begeleid en is een soort tussenpersoon geweest tussen de gemeente en de dorpen. Omdat alle respondenten verschillende rollen aannemen, zijn er ook verschillen te zien in de factoren waarvan zij vinden dat die tot een succes hebben geleid. Zo vinden de mensen die wat dichter betrokken zijn bij het project, dat de sleutelfiguren uit de dorpen tot succes hebben geleid. Anderen vinden juist dat de kennis en het enthousiasme van de betrokkenen binnen de gemeente tot succes hebben geleid. *“Het enthousiasme van de projectbegeleider is een van de belangrijkste succesfactoren en je moet de kennis van de sociale kaart hebben.”*

Alle respondenten zijn het met elkaar eens over de verandering die heeft plaatsgevonden voor en na het project. Zij vinden dat er onder de bewoners van de dorpen meer bewustwording is van de maatschappelijke veranderingen en wat ervoor nodig is om hier zo goed mogelijk doorheen te komen. *“Je merkt nu dat mensen er veel meer over na gaan denken.”* De bewoners weten dat het belangrijk is om elkaar te helpen en zien dit niet meer alleen als de gevolgen van bezuinigingen.

Kwaliteiten

Zoals ook bij de sleutelfiguren te zien was, zijn bij de betrokkenen vanuit de gemeente veel verschillende kwaliteiten naar voren gekomen. De kwaliteiten die bij vrijwel iedereen genoemd zijn, zijn enthousiasmeren en met mensen willen werken. Deze twee kunnen ook niet los van elkaar gezien worden. Wanneer je niet met mensen wilt werken, kun je hen ook niet enthousiasmeren om aan de slag te gaan. *“Je moet een mensenmens zijn om dit te kunnen.”*

Bij de wat minder direct betrokken personen kwam naar voren dat het belangrijk is om bottom-up te werken. Dat wil zeggen dat je stuurt waar nodig, maar dat je de burgers vooral vrij laat in hun handelen. Het is van belang dat zij zelf initiatieven nemen en in actie komen.

Bij de respondenten die directer bij het project betrokken zijn, kwamen meer persoonlijke kwaliteiten naar voren. Een aantal relevante kwaliteiten die naar voren zijn gekomen, zijn onder andere: kunnen verbinden, respect tonen, confronteren zonder te beledigen, bereikbaar zijn, kunnen netwerken en samenwerken. De minder direct betrokken respondenten gaven meer algemene en zakelijke kwaliteiten aan, zoals het hebben van kennis en kunnen organiseren. *“Wat je weet, moet je naar buiten brengen.”*

Wat ook uit de interviews naar voren kwam, is het feit dat het van belang is dat er een tussenpersoon betrokken is geweest bij het project. Deze tussenpersoon, de projectbegeleider, was een schakel tussen de gemeente en de burgers uit de dorpen. Zij was betrokken vanuit beide kanten en kon op deze manier ook verbindingen maken tussen de gemeente en de inwoners van de dorpen. Daarnaast heeft zij de burgers uitgelegd wat de bedoeling is van het project en heeft zij geluisterd naar de wensen en frustraties van de burger. *“Er moet geprobeerd worden uit te leggen aan de burgers en verspreid worden wat er gedaan wordt.”*

Hieronder wordt een tabel weergegeven met daarin de kwaliteiten en vaardigheden die door de sleutelfiguren van de gemeente als belangrijk wordt beschouwd.

Kwaliteiten die meerdere malen zijn genoemd	Kwaliteiten genoemd door minder direct betrokkenen	Kwaliteiten genoemd door meer direct betrokkenen
Enthousiasmeren	Bottom-up werken	Kunnen verbinden
Met mensen willen werken	Het hebben van kennis	Respect tonen
	Kunnen organiseren	Confronteren zonder te beledigen
		Bereikbaar zijn
		Kunnen netwerken
		Kunnen samenwerken

Motivatie

Het is voor vrijwel alle respondenten vanzelfsprekend geweest dat zij betrokken werden bij dit project, omdat het simpelweg binnen hun afdeling viel. Wel geven alle respondenten aan dat zij houden van het werken met mensen en dat dit ook hun drijfveer is in dit project. *“Vanzelfsprekend heb ik dit project toegewezen gekregen vanuit mijn werk, maar mijn drijfveer ligt ook bij het feit dat ik het leuk vind om met mensen te werken.”*

Sommige respondenten geven aan dat het doel in bepaalde dorpen behaald is, anderen willen het resultaat over een jaar bekijken of vinden dat het een groeiproces is waar nog geen eind aan is gekomen.

Een aantal respondenten zouden graag zien dat mensen minder vraagverlegenheid hebben, dat zij losser gaan denken en dat ze eerst kijken wat ze zelf kunnen doen, voordat het naar de overheid geschoven wordt. *“Ik zou graag willen dat mensen een beetje uit de oude modus gaan komen van de overheid zorgt wel voor u, in plaats van eerst kijken wat ze zelf kunnen.”*

Status in het dorp

De respondenten geven aan dat er vaak dorpelingen zijn die het werk van de gemeente zien als bemoeienis, terwijl dit project er juist voor moet zorgen dat die bemoeienis minder wordt. De rol van het VrijwilligersHuis wordt weer heel anders gezien, omdat de burgers dit laagdrempeliger vinden en niet specifiek in verband brengen met de gemeente. *“Mensen zien het VrijwilligersHuis als iets wat makkelijk bereikbaar is en laagdrempeliger.”*

Eigen netwerk

De projectbegeleider geeft aan dat zij via allerlei manieren te bereiken is, ze staat hier voor open en neemt altijd de tijd voor de mensen die haar nodig hebben. Andere respondenten die betrokken zijn via het VrijwilligersHuis, geven aan dat zij te bereiken zijn via het VrijwilligersHuis. De meerderheid van de respondenten vanuit de gemeente is niet bekend bij de inwoners en de sleutelfiguren in de dorpen. Op deze manier heeft de gemeente geen bekend gezicht voor de inwoners en de sleutelfiguren. *“Ik sta zelf niet op de voorgrond van het project, dus mensen zullen mij niet benaderen.”*

Tegenslagen

De respondenten geven aan dat zij niet zozeer tegenslagen hebben ervaren, maar dat er wel bepaalde dingen waren die zij graag anders hadden gezien. Zo wordt het jammer gevonden dat de plannen van sommige andere dorpen, buitenom Lewedorp en Ellewoutsdijk, niet van de grond zijn gekomen. *“Dat heeft ook te maken met de mens. Je moet een combinatie maken van doeners en denkers in een dorp.”* Ook is het lastig geweest voor de gemeente om zich aan te passen, omdat de wetten omtrent de participatiesamenleving laat van kracht zijn geworden. *“Wetten komen laat door, waardoor plannen op het laatste moment moeten worden doorgezet, afgerond of veranderd”.*

Advies

Een aantal respondenten waren van mening dat de basis en de voorwaarden van het project duidelijker geschetst konden worden, zodat er meer structuur aan gegeven had kunnen worden. *“In het begin was het nog veel aftasten hoe en wat.”*

5. Discussie

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van de interviews met de sleutelfiguren en de ambtenaren en wethouder worden geanalyseerd. Er worden ook verbanden gelegd tussen de thema's en topics. Tenslotte wordt een koppeling gemaakt met het theoretisch kader.

5.1 Analyse resultaten

Bij de sleutelfiguren uit de dorpen kwam bij de topic achtergrond veel dezelfde resultaten naar voren. Zo was het opvallend dat het merendeel van de sleutelfiguren een leeftijd van boven de 60 jaar heeft en de meerderheid een sociaal beroep heeft uitgeoefend. Bij de topic eigen netwerk kwam naar voren dat de sleutelfiguren al lang in het dorp wonen en een meerderheid actief betrokken is bij een vereniging. De sleutelfiguren zijn vaak vertrouwde gezichten in het dorp. De sleutelfiguren zien doorzettingsvermogen, betrokkenheid, een ander willen helpen, sociaal zijn en samenwerken als belangrijkste eigenschappen en kwaliteiten. Bij tegenslagen werd door de sleutelfiguren van Lewedorp vooral naar de gemeente gewezen. De sleutelfiguren gaven aan dat ze meer financiële steun van de gemeente hadden willen zien. Bij Ellewoutsdijk was alleen de Facebookpagina een verbeterpunt.

Bij de interviews met de gemeente is een andere topiclijst gebruikt en kwamen er nieuwe inzichten boven tafel. Vanzelfsprekend kwam bij de topic achtergrond naar voren dat alle respondenten, met uitzondering van de projectbegeleider, een functie binnen de gemeente bekleden. De leeftijden variëren tussen de 46 en 62 jaar. De respondenten hebben allen een verschillende rol gehad tijdens het project. De kwaliteiten die hier het meest naar voren kwamen, waren enthousiasme en met mensen willen werken. Bij de topic motivatie kwam naar voren dat het voor vrijwel alle respondenten vanzelfsprekend was dat zij betrokken werden bij dit project, omdat het simpelweg binnen hun afdeling viel.

De respondenten geven aan dat er vaak dorpingen zijn die het werk van de gemeente zien als bemoeienis, terwijl de rol van het VrijwilligersHuis heel anders wordt gezien. De respondenten geven aan dat ieder bereikbaar is via het VrijwilligersHuis en dat de projectbegeleider altijd bereikbaar is op verschillende manieren en altijd de tijd neemt voor vragen. De respondenten geven aan dat zij niet zozeer tegenslagen hebben ervaren, maar dat er wel bepaalde dingen waren die zij graag anders hadden gezien. Zo wordt het jammer gevonden dat de plannen van sommige dorpen niet van de grond zijn gekomen.

5.2 Verbanden leggen tussen thema's/topics

In dit onderzoek komt duidelijk naar voren dat de sleutelfiguren in de leeftijdscategorie van 45 tot 60 jaar zitten. Ze hebben vaak een sociaal beroep uitgeoefend, zijn actief bij verenigingen en zijn door de lange tijd dat ze in het dorp wonen ook een vertrouwd gezicht geworden. De kwaliteiten die voor een succes zouden kunnen zorgen in andere dorpen zijn; enthousiasme, met mensen willen werken, doorzettingsvermogen, betrokkenheid, sociaal zijn en samenwerken. Het advies vanuit de sleutelfiguren en de gemeente is om een kleine groep sleutelfiguren met verschillende kwaliteiten samen te stellen. Door de verschillende aanpak bij de twee dorpen zijn er ook verschillende ervaring met betrekking op de tegenslagen naar voren gekomen. Er moet goed gekeken worden naar wat er wel en wat er niet goed is gegaan en heeft gewerkt en daar moet verder op ingehaakt worden. De respondenten benoemden de rol van de tussenpersoon, die in dit project de projectbegeleider wordt genoemd als belangrijk. De projectbegeleider is door respondenten benoemd als het gezicht van de gemeente en als iemand die altijd klaarstond om hulp te bieden en vragen te beantwoorden. De projectbegeleider heeft in het onderzoek vooral aan de burgers vertaald wat de bedoeling is van het project, geluisterd naar de wensen, maar ook naar de frustraties van de burgers en daarin hulp geboden waar nodig was.

5.3 Koppeling theoretisch kader

Burgerkracht is het begrip geweest dat steeds terugkwam tijdens het werken aan dit onderzoek. Uit de interviews is gebleken dat er zeker successen bereikt zijn met de initiatieven van burgers, maar dat er wel een aantal factoren voor zo'n succes nodig zijn.

In Ellewoutsdijk is volgens de respondenten vooral een groot succes behaald. Dit komt volgens hen door verschillende factoren die naar voren komen in dit onderzoek en de ingezette kwaliteiten van de sleutelfiguren. Het begrip sleutelfiguren is de belangrijkste factor tijdens dit onderzoek. Wanneer er goede sleutelfiguren zijn, is er al een sterke basis gelegd voor het succesvol worden van een dergelijk project. Goede sleutelfiguren beschikken over de juiste kwaliteiten die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen en hebben de motivatie om er een succes van te maken.

Door dit onderzoek zijn er antwoorden gekomen op de vraag welke factoren van invloed zijn op burgerkracht. De belangrijkste factoren zijn: doorzettingsvermogen, betrokkenheid, een ander willen helpen, sociaal zijn, kunnen verbinden, respect tonen, confronteren zonder te beledigen, bereikbaar zijn, netwerken en samenwerken.

Door deze factoren te herkennen bij personen in andere dorpen, kan het succes van burgerinitiatieven vergroot worden. Als burgers samenwerken stijgt de burgerkracht en dit zou mogelijk gunstig kunnen zijn voor de maatschappij.

Uit de resultaten van een onderzoek dat eerder is uitgevoerd naar de sociale draagkracht, blijkt dat de sociale infrastructuur van een dorp en de leefbaarheid vanuit de beleving van de bewoners met elkaar samenhangen. Daarnaast kwam naar voren dat de woonomgevingkenmerken, dorpsactiviteiten, verenigingsleven en de voorzieningen in het dorp bijdragen aan de beleving van de leefbaarheid. In Ellewoutsdijk en Lewedorp zijn bovenstaande aspecten en kenmerken inderdaad naar voren gekomen. Ellewoutsdijk is een relatief klein dorp, maar juist daar hebben de dorpsactiviteiten tot een dorpsbinding geleid. In het geval van Ellewoutsdijk is er zeker sprake geweest van het feit dat dorpen die een afnemend voorzieningenniveau hebben, meer succesvol zijn als er een hoge mate van lokale betrokkenheid is. Door het kleinere aantal inwoners, leeft de betrokkenheid onderling hier meer dan in de grotere dorpen, zoals Lewedorp.

In Lewedorp zijn er meer voorzieningen in het dorp en die zijn nog steeds erg gewenst onder de respondenten uit Lewedorp. Er werd aangegeven dat de dorpsupermarkt in Lewedorp ook zorgt voor dorpsbinding en dat de verschillende verenigingen bijdragen aan de leefbaarheid in het dorp.

In het theoretisch kader wordt er ook gesproken over de functie die een derde partij heeft. Tijdens dit onderzoek is dit de gemeente Borsele. Belangrijke eigenschappen van een derde partij zijn georganiseerd te werk gaan, een voorbeeldfunctie zijn, initiatief nemen en probleemoplossend te werk gaan. Daarnaast wordt van de derde partij verwacht dat ze kennis en ervaring heeft met betrekking tot participatieve, samenwerkende, vernieuwende netwerken en kunnen ze kwalitatieve begeleiding en hulp bij het onderzoek aanbieden. In dit onderzoek is naar voren gekomen dat de sleutelfiguren in Lewedorp meer hulp vanuit de gemeente hadden willen hebben. De sleutelfiguren gaven aan dat ze meer steun, en met name financiële steun, van de gemeente hadden willen zien. In Ellewoutsdijk kwam het project in stand door een initiatief vanuit de gemeente waardoor de gemeente in beide dorpen een andere rol heeft gespeeld.

Voor een volgend onderzoek verdient het aanbeveling om de populatie te vergroten, door meerdere succesvolle kernen mee te nemen. Door het kleine aantal respondenten in de twee dorpen zijn de resultaten beperkt representatief te noemen en was de mogelijkheid er niet om vanuit meerdere standpunten te kunnen observeren. In dit onderzoek is uitgegaan van het verhaal van de respondent en is er niet suggestief geïnterviewd. Hierdoor kan het zijn dat sommige eigenschappen en kwaliteiten vaker genoemd en andere minder vaak. Het kan hierdoor zijn dat sommige kwaliteiten door meerdere respondenten belangrijk worden gevonden, maar dat dit niet naar voren is gekomen in het interview.

6. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt de hoofdvraag beantwoordt en de belangrijkste conclusies weergegeven.

De centrale vraag uit dit onderzoek luidt als volgt:

Welke factoren (ideeën en capaciteiten) bepalen de invloed van een kartrekker/sleutelfiguur in een dorp en bij de gemeente op het mobiliseren van burgerkracht in een dorp? Welke factoren hebben tot een succes geleid?

Om tot een succesvol project te komen waarbij burgers en gemeente samenwerken, is het allereerst van belang dat er goede communicatie aanwezig is tussen beide partijen. De gemeente dient duidelijk te zijn in haar bedoelingen en verwachtingen naar de burgers toe. De volgende vragen kunnen in burgers worden opgeroepen: Waarom worden bepaalde keuzes gemaakt door de gemeente? In het geval van dit onderzoek zijn de antwoorden op de volgende vragen voor de burgers van belang: Waarom wordt dit project opgestart als er in een dorp al naar elkaar omgekeken wordt en men al voor elkaar zorgt? Waarom wil de gemeente dit project opzetten, maar is er vervolgens geen budget beschikbaar om dit uit te voeren? Er moet door de gemeente duidelijkheid geschept worden in diens bedoelingen en de burger moet weten en begrijpen waar zij aan toe is en wat zij kan verwachten van de gemeente. Het is belangrijk dat de burger inziet dat het met de huidige wettelijke veranderingen noodzakelijk is dat deze projecten worden opgestart met beperkt budget van de gemeente. Door deze wettelijke veranderingen wordt een groter beroep gedaan op de burgers en hun bereidheid om elkaar meer hulp te bieden.

Het is belangrijk dat er oprecht geluisterd wordt naar de burgers. De burger moet het gevoel hebben een bepalende inbreng te hebben in wat er gaat gebeuren. Indien de burger het gevoel krijgt dat de gemeente haar iets oplegt, is de motivatie en daarmee de kans dat een project van de grond komt aanzienlijk kleiner. Er zal weerstand kunnen optreden bij burgers, zeker wanneer er geen budget beschikbaar is voor de uitvoering van het project en zij zich in geen andere zin gesteund voelen door de gemeente.

Daarnaast is het verstandig om een tussenpersoon in te zetten, welke de spil vormt tussen de gemeente en de burger. Deze tussenpersoon wordt in dit project de projectbegeleider genoemd. Deze kan de afstand tussen beide partijen verkleinen, door met beiden te communiceren en adequaat te reageren en in te spelen op diens belangen en wensen. Uit dit onderzoek is gebleken dat deze projectbegeleider een gezicht geeft aan de gemeente. Zij heeft aan de burgers vertaald wat de bedoeling is van het project; zij heeft geluisterd naar de wensen, maar ook naar de frustraties van de burgers. Zonder haar zou er een grotere afstand bestaan tussen het overheidsorgaan en de burger. Door deze afstand te verkleinen en het contact tussen gemeente en burgers op deze manier persoonlijker te maken, is de kans groter dat mensen gemotiveerd raken om mee te werken aan een project. Daarbij moet wel gezegd worden dat de projectbegeleider beschikt over de juiste kwaliteiten om mensen te motiveren en samen te brengen. Meermaals is uit de interviews met sleutelfiguren gebleken dat de projectbegeleider een enorm betrokken persoon is en vooral iemand is die anderen weet te enthousiasmeren. Vanuit de gemeente werd dit dan ook gezien als de kwaliteit die centraal stond bij het bepalen wie de aangewezen persoon was de rol van projectbegeleider op zich te nemen.

Indien intrinsieke motivatie⁵ aanwezig is onder de burgers, is er een sterke basis gelegd voor het succesvol worden van een project. Burgers moeten het gevoel hebben dat zij mogen werken aan iets dat betekenisvol is, iets waarbij andere mensen geholpen worden. Zoals is gebleken uit de interviews met de sleutelfiguren, hebben deze allemaal ooit een sociaal beroep uitgeoefend, oftewel iets

---

⁵ Intrinsieke motivatie wordt in de sociale psychologie gedefinieerd als de drang tot gedrag dat plezierig of interessant is uit zichzelf.

betekend voor anderen in het werk dat zij deden. Bij het zoeken naar sleutelfiguren binnen een dorp, is het verstandig om mensen uit te kiezen die van nature anderen willen helpen, omdat dit al een intrinsieke motivatie op zich is.

Naast dit sociale beroep kwam uit het onderzoek naar voren dat de sleutelfiguren mensen zijn die al langere tijd in het dorp wonen en dus een bekend gezicht vormen voor het hele dorp. Deze mensen worden als makkelijk aanspreekpunt gezien en hebben in de lange tijd dat zij op het dorp wonen een groot sociaal netwerk opgebouwd. Dit bekende gezicht kent de mensen in het dorp en weet welke mensen er hulpbehoevend zijn en welke mensen steun nodig zouden kunnen hebben. Ook weet deze persoon welke mensen er bereid zijn een ander te helpen en welke mensen bepaalde vaardigheden bezitten die van pas kunnen komen in het helpen van anderen.

Verder is het belangrijk een zo groot mogelijk bereik te hebben in een dorp. Dit wordt mogelijk gemaakt door mensen met de bovengenoemde vaardigheden te benaderen die uit verschillende milieus in het dorp afkomstig zijn. Door een groep met een grote verscheidenheid aan mensen bij elkaar te vinden, wordt het voor meer burgers aantrekkelijk om mee te werken aan het project. Een grotere groep burgers zal op deze manier herkenning vinden in de groep van sleutelfiguren.

Vanuit de gemeente, maar ook vanuit de sleutelfiguren uit de dorpen zijn er weinig tegenslagen benoemd. Door enkele burgers werd het echter als een frustratie gezien dat de gemeente geen budget beschikbaar kon stellen om bepaalde onderdelen van het project te kunnen bekostigen. Ook de gemeente zelf benoemde dit financiële aspect. De gemeente wilde ook stimuleren dat inwoners naar alternatieve financiële bronnen op zoek gingen. Daar ondersteunt de projectbegeleider ook in. Vanwege de bezuinigingen in Nederland, wordt er door de overheid minder geld beschikbaar gesteld aan de gemeenten. Door de gemeenten moet er dus een overweging gemaakt worden waar er geld bespaard kan worden. Deze financiële 'tegenslagen' kunnen ook wel als aanleiding genoemd worden van dit project, omdat hiermee gepoogd wordt te bereiken dat de burgers minder gebruik maken van bekostigde professionele hulp en meer gebruik maken van de hulp die burgers elkaar onderling te bieden hebben.

Het project is nog in volle gang, waardoor het moeilijk vast te stellen is of het beoogde resultaat volledig behaald gaat worden. Vanuit de gemeente werd gezegd *"Het is een groeiproces, waarin we in dit stadium nog geen conclusies kunnen trekken"*. Wel werd er door gemeente én door de sleutelfiguren benoemd dat de resultaten tot nu toe positief blijken te zijn. Binnen de dorpen zijn door dit project nieuwe netwerken en onderlinge contacten ontstaan. Men is zich er meer van bewust dat je als dorpeling veel kunt bieden aan mededorpsgenoten, maar dat er ook andere leden klaarstaan wanneer je zelf een hulpvraag hebt.

Op dit punt van het project is wel naar voren gekomen dat er nog een behoorlijke vraagverlegenheid bestaat. Men is gewend professionele hulp in te schakelen wanneer er iets nodig is, aangezien deze mensen betaald krijgen om hulp te verlenen. Binnen de dorpen werd het door veel burgers nog lastig gevonden naar andere mensen toe te stappen om hulp te vragen. Vaak zijn de hulpvragen klein te noemen, maar toch wil men de ander niet tot last zijn. Voorbeelden van kleine hulpvragen zijn bijvoorbeeld medicijnen ophalen of een stoep aanvegen.

7. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden er aanbevelingen aangedragen.

Allereerst is het belangrijk dat er goede communicatie bestaat tussen gemeente en burgers. Vooral de gemeente dient duidelijk te zijn in haar bedoelingen en doelen. De burgers moeten weten wat de aanleiding is van het opstarten van het project. Ook moet de gemeente laten zien welke rol zij zal vervullen en wat de burgers concreet van haar kunnen verwachten. Door vooraf deze zaken duidelijk te maken, wordt er voor de burgers een compleet plaatje geschetst van wat de bedoeling is en waar naartoe gewerkt gaat worden. Door goede communicatie onderling en duidelijke verwachtingen bij beide partijen, zal duidelijker worden wat de bedoeling is van het project en zal de motivatie tot medewerking burgers kunnen toenemen. Daarnaast is het wellicht een idee om de burgers op enkele momenten tegemoet te komen en een steuntje in de rug te geven om een dergelijk project nog beter van de grond te krijgen. Hoewel de gemeente geen geld wil uitgeven aan de projecten, om de duidelijke reden dat de bezuinigingen dit niet toelaten, wordt de motivatie groter wanneer er een klein startkapitaal is, waarmee de sleutelfiguren in het dorp een begin kunnen maken aan een project, zonder hier zelf geld aan kwijt te zijn. Op deze manier zullen zij zich meer gesteund voelen door de gemeente en worden zij meer aangezet tot een actieve bijdrage aan het project.

Om met een project zo veel mogelijk burgers te bereiken en te betrekken is het belangrijk sleutelfiguren te benaderen uit diverse milieus. Door een diverse groep samen te stellen wordt de representativiteit voor het dorp vergroot. Op deze manier wordt het voor alle burgers mogelijk gemaakt zich te herkennen in iemand uit de groep sleutelfiguren. Deze herkenning kan burgers aanzetten tot medewerking. Daarnaast is het van belang om de samenstelling van een werkgroep van sleutelfiguren zorgvuldig uit te kiezen. Een werkgroep kan niet alleen bestaan uit denkers, want er zijn ook doeners nodig om te taken uit te voeren. Een goede mix van eigenschappen van sleutelfiguren binnen een werkgroep, kan voor meer succes leiden bij het opzetten van een project.

Tot slot, om dit project succesvol te kunnen noemen is het belangrijk de vraagverlegenheid onder de burgers te doen afnemen. Uit dit onderzoek blijkt dat de bereidheid dorpsgenoten te helpen bij veel burgers al aanwezig is. Echter, bestaat er een te grote bescheidenheid onder burgers om anderen om hulp te vragen. In het huidige maatschappelijke systeem wordt er afgestapt op betaalde hulp wanneer zorg nodig is. Er moet duidelijk worden dat met de huidige bezuinigingen in het zorgsysteem, noodzakelijk wordt dat men voor (kleine) hulpvragen zal gaan afstappen op dorpsgenoten. Nu wordt er in Ellewoutsdijk al een soort krantje bezorgd, waarin dorpsgenoten eraan worden herinnerd dat deze hulp bestaat. Dit is een manier waarop de sleutelfiguren al actief bezig zijn met het doen afnemen van de vraagverlegenheid, maar wellicht zijn er ook nog andere creatieve manieren die sleutelfiguren in het dorp of in de gemeente kunnen inzetten om ervoor te zorgen dat men sneller met een hulpvraag op dorpsgenoten durft af te stappen. Het is in ieder geval belangrijk dat de burger eraan herinnerd blijft worden, zodat dit wellicht op een gegeven moment in 'zijn systeem' zit en het benaderen van dorpsgenoten vanzelf zal gaan.

Literatuurlijst

- van der Meer, M., Thissen, F., Droogleever Fortuijn, J., van der Tak, I., & van der Wouw, D. (2008). *De sociale draagkracht van dorpen in Borsele*. Amsterdam: AMIDSt Universiteit van Amsterdam.
- Ashoka innovators for the public. (2014). *Selection Criteria*. Opgeroepen op november 2014, van Ashoka innovators for the public: <https://www.ashoka.org/support/criteria>
- Belangstelling voor maatschappelijke problemen, 1971-2012*. (2013, december 3). Opgeroepen op september 9, 2014, van compendiumvoordeleefomgeving: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0040-Belangstelling-maatschappelijke-problemen.html?i=15-12>
- Fundter, D., de Bruin, H., Schippers-Vastrick, E., & De Seranno, E. (2013). *Werkboek 'Co-regisseren' in een zelfredzame gemeenschap*. Vlissingen: HZ University of Applied Sciences.
- Kanne, P., van den Berg, J., & Albeda, H. (2013). *Niet iedereen is toe aan de 'participatiesamenleving'*. Amsterdam: TNS NIPO.
- Movisie. (2014, oktober 22). *Het geheim van sociaal ondernemers*. Opgehaald van Movisie: <https://www.movisie.nl/artikel/geheim-sociaal-ondernemers>
- Skoll world forum. (2014). *What is social entrepreneurship?* Opgeroepen op november 2014, van Skoll world forum: <http://skollworldforum.org/about/what-is-social-entrepreneurship/>
- Sterk, E., Specht, M., & Walraven, G. (2013). *Sociaal ondernemerschap in de participatiesamenleving*. Antwerpen - Apeldoorn: Garant.

Bijlage 1   Topiclijst sleutelfiguren uit het dorp

Topics	Vragen
Achtergrond	<ul style="list-style-type: none"> - Wat doet u in het dagelijks leven? - welke opleiding heeft u gevolgd? - Wat doet u in uw vrije tijd? - Uit wat voor een gezin komt u? - Hoe ziet uw gezinssamenstelling er nu uit? - Mag ik vragen wat uw leeftijd is?
Projecten	<ul style="list-style-type: none"> - Wat heeft u concreet gedaan om ervoor te zorgen dat mensen bijeen werden gebracht - Wanneer bent u hiermee begonnen? - Op welke manier heeft u daarin een rol gespeeld? - Heeft u hierbij hulp gehad, zo ja, van wie? - Hoe kwam u op het idee dit te doen? - Welke verandering heeft uw initiatief teweeggebracht? - Welk verschil ziet u in de situatie voor en na dit project?
Eigen netwerk	<ul style="list-style-type: none"> - Hoelang woont u al in dit dorp? - Op welke manier kunnen mensen in dit dorp u benaderen en bereiken. - Bent u zelf lid van een vereniging/club in dit dorp?
Status in het dorp	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe kunt u zichzelf omschrijven als burger binnen dit dorp? - Welke rol speelt u binnen dit dorp?
Motivatie	<ul style="list-style-type: none"> - Wat was uw drijfveer om dit op u te nemen/ dit op te zetten? - Wat wilde u hiermee bereiken? - Wat was de aanleiding dat u bedacht dit initiatief op te zetten. - Welke gebeurtenis/situatie heeft ertoe geleid dat u dit bent gaan doen? - Is uw doel behaald? - Wat zou u graag anders zien in dit dorp en delen dorpsgenoten deze mening volgens u?
Kwaliteiten	<ul style="list-style-type: none"> - Welke kwaliteiten heeft u het meest ingezet tijdens dit project? - Zijn er kwaliteiten geweest die u tijdens het project hebt ontwikkeld? - Zou u zonder bepaalde kwaliteiten dit project niet tot een succes hadden kunnen leiden? Welke kwaliteiten zijn dit?
Eigenschappen	<ul style="list-style-type: none"> - Welke eigenschappen heeft u ingezet om dit project te realiseren? - Welke eigenschap vind u onmisbaar tijdens het werken aan dit project? - Heeft u een eigenschap ontwikkeld tijdens het werken aan dit project die een link heeft met samenwerken?
Tegenslagen	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe reageerden de dorpsgenoten op uw initiatief? - Zijn er ook momenten geweest waarop het tegenzat? - Zijn er dingen die u achteraf anders zou doen? - Hoe heeft u gehandeld bij tegenslagen? - Hebben die tegenslagen voor een andere aanpak/visie gezorgd?

Bijlage 2   Topiclijst ambtenaren en wethouder

Topics	Vragen
Achtergrond	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is uw leeftijd? - Welke opleiding heeft u gevolgd? - Wat is uw functie bij de gemeente? - Wat doet u in uw vrije tijd?
Projecten	<ul style="list-style-type: none"> - Wanneer bent u met dit project begonnen? - Wat heeft u concreet gedaan om ervoor te zorgen dat mensen bijeen werden gebracht? - Op welke manier heeft u daarin een rol gespeeld? - Heeft u hierbij hulp gehad, zo ja, van wie? - Welk verschil ziet u in de situatie voor en na dit project? - Hoe werd dit project opgepakt binnen de gemeente? - Welke factoren hebben volgens u tot een succes geleid?
Kwaliteiten	<ul style="list-style-type: none"> - Welke kwaliteiten heeft u het meest ingezet tijdens dit project? - Zijn er kwaliteiten geweest die u tijdens het project hebt ontwikkeld? - Zou u zonder bepaalde kwaliteiten dit project niet tot een succes hadden kunnen leiden? Welke zijn dit? - Vanuit welke visie werkt u?
Eigenschappen	<ul style="list-style-type: none"> - Welke eigenschappen heeft u ingezet om dit project te realiseren? - Welke eigenschap vind u onmisbaar tijdens het werken aan dit project? - Heeft u een eigenschap ontwikkeld tijdens het werken aan dit project die een link heeft met samenwerken?
Motivatie	<ul style="list-style-type: none"> - Wat was uw drijfveer om hier aan mee te werken? - Wat wilde u hiermee bereiken? - Is uw doel behaald? - Wat zou u graag anders zien in dit dorp en delen de bewoners van het dorp deze mening volgens u?
Status door dorpingen	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe denkt u dat de mensen in het dorp u zien? - Welke rol speelt u binnen dit dorp?
Eigen netwerk	<ul style="list-style-type: none"> - Op welke manier kunnen mensen in dit dorp u benaderen en bereiken? - In welke sociale netwerken bent u actief?
Tegenslagen	<ul style="list-style-type: none"> - Zijn er ook momenten geweest waarop het tegenzat? - Zijn er dingen die u achteraf anders zou doen? - Hoe heeft u gehandeld bij tegenslagen? - Hebben die tegenslagen voor een andere aanpak/visie gezorgd?